

Klaudy Kinga

Tézisek a fordítástudományról. Új fordítástudományi tanulmányok

(Budapest, Tinta Könyvkiadó. 2020.
246 pp, ISBN 978 -963-409-246-9)

Fóris Ágota

E-mail: foris.agota@kre.hu

A *Tézisek a fordítástudományról. Új fordítástudományi tanulmányok* címmel megjelent tanulmánykötet Klaudy Kinga 2008 és 2020 között megjelent fordítástudományi témájú írásait tartalmazza, és az alábbi öt nagy fejezetből áll: I. A fordítástudományról, II. Empirikus fordításkutatás, III. Az aszimmetria hipotézis, IV. A fordító- és a tolmácsképzés történetéből, V. Függelék. Klaudy Kingának már megjelent egy hasonló tanulmánykötete 2007-ben *Nyelv és fordítás* címmel, ebben az 1997 és 2007 között írt válogatott tanulmányait tette közzé (Klaudy 2007).

Az Előszóban Klaudy Kinga felveti a kérdést, hogy miért is van szükség a fordítás – pontosabban „a fordítás eredményeképp keletkezett szövegek, a fordítók beszédtevékenysége és annak társadalmi funkciója” – kutatásához külön diszciplínára, miért nem elegendők azok a már létező tudományágak, amelyek az egynyelvű beszédtevékenységet kutatják? Hiszen úgy is történhetne, hogy kettéválnának az olyan diszciplínák, mint a nyelvtudomány, az irodalomtudomány, a pszicholingvisztika vagy a szociolingvisztika:

[...] a nyelvtudományon belül elválna az egynyelvű és a kétnyelvű beszédtevékenység kutatása, az irodalomtudományon belül elválna az elsődleges és másodlagos irodalmi alkotások kutatása, a pszicholingvisztikán belül elválna az egynyelvű percepció és produkció kutatása a kétnyelvű percepció és produkció kutatásától, a szociolingvisztikán belül elválna az egynyelvű beszédtevékenység társadalmi meghatározottságának kutatása a kétnyelvű beszédtevékenység társadalmi vonatkozásainak feltárásától. (i.m. 7)

De mégsem így történt (bár az ilyen típusú kutatásokra is vannak példák), hanem úgy, hogy „a kétnyelvű beszédtevékenység kutatói úgy érzik több közük van egy-

máshoz, mint az anyatudományukhoz, és kiválnak a nyelvtudományból, az irodalomtudományból, a pszicholingvisztikából, a szociolingvisztikából, és önálló tudományt alapítanak” (i.m. 7), ahogy az a fordítástudománnyal megtörtént. És ez a folyamat ma is folytatódik, hiszen például a pragmatika, a terminológia vagy az informatika területéről érkeznek kutatók a fordítástudományba, ahova magukkal viszik tudományterületük fogalmi apparátusát és konceptuális sémáit. Így a fordítástudomány jellemzően interdiszciplináris tudományként határozható meg, és e könyv nézőpontját ez a szemlélet alapvetően meghatározza.

Az *I. A fordítástudományról* című fejezet hét tanulmányt tartalmaz: Az első, a *Tizenöt tézis a fordítástudományról* című írásban megvizsgálta a magyar fordítástudomány helyzetét, részben a célból, hogy felmérje, milyen tudományos háttérre támaszkodhatott a 2009-ben indult fordító és tolmács mesterképzés. Klaudy-nak ez az áttekintése azért is lényeges, mert ezek azok a témák, amelyek a magyar fordítástudomány számára stabil alapot és háttérrel biztosítanak, amelyekről a könyv számos tanulmánya szól, illetve amelyek lehetővé teszik, elősegítik Klaudy Kinga szívügyét, a tudományos utánpótlás nevelését:

Megvan a tudományos infrastruktúrája, vannak szakemberek, akik művelik, vannak konferenciák, ahol elő lehet adni az eredményeket, 1999 óta van rendszeresen megjelenő magyar nyelvű folyóirata, a *Fordítástudomány*, 2000 óta van angol nyelvű folyóirata, az *Across Languages and Cultures*, ahol publikálni lehet, és van doktori programja, amely remélhetőleg biztosítja a tudományos utánpótlást. (i.m. 17)

Ez a tanulmány nyilvánvalóan egy programadó tanulmány. A tizenöt tézis a Klaudy munkásságából kirajzolható alaptételek, melyeket a munkássága összegzéseként fogalmazott meg pontokba gyűjtve, és amelyeket a tanulmány további részében megjegyzésekkel és magyarázatokkal lát el.

A második tanulmány *Milyen értelemben alkalmazott nyelvészet a fordítástudomány?* a fordítástudománynak a nyelvészethez, azon belül az alkalmazott nyelvészethez való viszonyát járja körül, fordítástudományon pedig a legtágabb értelemben vett nyelvi közvetítést érti (tolmácsolás, szakfordítás, gépi fordítás stb.), ami kizárja az irodalomtudományhoz sorolt műfordítást ebből a körből. Itt foglalkozik részletesen az alkalmazott nyelvészet meghatározásával, annak kutatási területeivel is. A tanulmány második részében a PhD-hallgatókhoz intézett körkérdés (Mi a véleményük a fordítástudomány besorolásáról?) eredményét dolgozza fel, melynek eredményeként arra a következtetésre jut, hogy a fordítástudomány interdiszciplináris tudomány, és szükségesnek látja az alábbi, új definíció megfogalmazását: „A fordítástudomány önálló interdiszciplináris tudományterület, mely a legtágabb értelemben vett nyelvi közvetítés eredményét, folyamatát és funkcióját vizsgálja, a fordítás és tolmácsolás folyamatában részt vevő összes nyelvi és nem nyelvi tényező figyelembevételével. Saját elméleti, leíró és alkalmazott ága van” (i.m. 32).

A fordítás neve, természete és terminológiája című tanulmánnyal Lengyel Zsoltot köszöntötte születésnapján, ezért ennek az írásnak a bevezető részében a fordítástörténetbe sorolható információkat tudunk meg a fordítástudomány és a pszicholingvisztika kapcsolatáról. A tanulmány fő részében a továbbiakban a fordítástudomány terminológiájával foglalkozik a szerző: annak magyar elnevezése, a metanyelve, és részletesen a fordítástudományi műveletek elnevezése és ezek magyar–angol összehasonlító elemzése szerepel a dolgozatban.

A következő, *Egyirányú interdiszciplinaritás: a fordítástudomány viszonya a terminológiához és a pragmatikához* című írás – mint a címe is mutatja – a fordítástudomány viszonyát vizsgálja a terminológiával és a pragmatikával. Ebben Klaudy három olyan problémát sorol fel és elemez, amelyre álláspontja szerint a terminológia megoldást, de legalábbis segítséget nyújthat a fordítástudományban. Ezek a következők: külső izolálódás, belső fragmentálódás, a fordítástámogató technikai eszközök rohamos fejlődése. Bemutatja, hogy a technológiai eszközök megjelenése a fordításban nem csak a fordítástámogató eszközöket jelenti, hanem azt is, hogy új fordítási formák jelentek meg, pl. rajongói fordítás, közösségi ötletbörze, honlapfordítás; a 'nem szakemberek által készített' fordítás, valamint a gépi fordítás. A két szakterület együttműködése egyik legjelentősebb eredményének tartja, hogy a fordítóképzésben bevezetésre került a terminológia mint tartárgy. A tanulmány másik felében azt vizsgálja meg, hogy miben segíthet a szociolingvisztika, a szociológia és a pragmatika a fordítástudománynak. A pragmatikával kapcsolatosan felteszi a kérdést, hogy miért vált fontossá a pragmatika a fordítástudomány számára, és meg is válaszolja (i.m. 61): „Mert segítségével a fordítási műveletek magyarázatában túl lehet lépni a nyelvi rendszerek különbségeire alapozó indoklácson, és az emberi tényezőre lehet helyezni a hangsúlyt”. Fontos megállapítása, hogy a fordítástudományt „egyirányú interdiszciplinaritás” jellemzi, mivel befogadja a határtudományok eredményeit, de az ő eredményei nem vagy alig hatnak a határtudományokra.

Az *Egy új tudományág születésének könyvtári vonatkozásai* című dolgozat a szerző bevallása szerint „személyes hangvételű megemlékezés” és köszönet a könyvtáraknak, de számunkra, akik nem voltunk ott a fordítástudomány kezdeteinél, inkább már a fordítástörténet része, amely arról szól, milyen nehéz és szép feladat egy új tudományág esetében a szakkönyvtár megteremtése, és arról, hogy járnak-e még a hallgatók könyvtárba, olvasnak-e papíralapú szakirodalmat. A recenzens számára élmény volt Klaudy Kingától hallgatni és most olvasni is, mi mindent tanult meg a könyvtárakban a tudósok, kutatók életformájáról, arról, hogyan dolgoznak „az igazi tudományos kutatók”, és „hogyan használják a könyvtárat”, hogy „náluk a kutatás elengedhetetlen része, hogy naprakészen kövessék a nemzetközi tudományos eredményeket” (i.m. 56). Az utóbbi években a könyvtárhasználat átalakult, sok minden átkerült a digitális térbe, a tanulmány ezzel az új tendenciával is foglalkozik.

A *Közös nyelvet beszélünk? Ami a 123 fordítástudományi terminusból kimaradt* című írásban újra a fordítástudomány terminológiája van a középpontban. Klaudy Kinga *Bevezetés a fordítás elméletébe* (1999) című könyvének végén található egy 123 tételből álló terminusjegyzék; de mivel ez a jegyzék már 20 éves, úgy

látja, hogy sürgősen szükség lenne e szójegyzék kibővítésére és az új magyar fordítástudományi terminusokkal való kiegészítésére. Sőt, ennél még többet tartana szükségesnek: egy definícióval, forrásmegjelöléssel és kereszthivatkozásokkal ellátott fordítástudományi terminológiai szótár elkészítését.

Az átváltási műveletek rendszere című tanulmány a szerző szakmai munkásságának egyik legjelentősebb témáját tárgyalja, amely tulajdonképpen „egy taxonómia (osztályozási keret), amelyet az indoeurópai nyelvekről a magyar nyelvre való fordítás során alkalmazott átváltási műveletek típusainak leírására” hozott létre az 1990-es években (Klaudy 1991). Az átváltási műveletek két fő típusát különböztette meg egymástól: a lexikai és a grammatikai műveleteket, ezeken belül pedig 10–10 típust különített el egymástól, ezeken belül pedig 100 altípust. Klaudy mindent átváltási műveletnek tart, amit a fordító annak érdekében végez, hogy a forrásnyelvi szövegből célnyelvi szöveg legyen, és a különböző célnyelvi lehetőségek közül való választást sem hagyja ki az átváltási műveletek sorából. Megadja az átváltási műveletek definícióját, taxonómiáját, ír a történetéről, a példatárak elkészítéséről és a tudományos és pedagógiai hasznáról.

A II. *Empirikus kutatások* fejezet hét tanulmányt tartalmaz. Az első tanulmány *Szósztintű műveletek szövegsztintű hatása a fordításban* címmel a ’szó’ és a ’szöveg’ viszonyával foglalkozik a fordításban. Bemutatja, hogy milyen a ’fordítási szöveg’, milyen jellemzőiben különbözik az elsődleges szövegalkotás során létrejött szövegtől. Klaudy megállapítja, hogy „ha a fordításon látszik, hogy fordítás, és a fordítónak nem kifejezetten ez volt a szándéka, akkor a fordító valamilyen fordítási műveletet elmulasztott elvégezni” (i.m. 90), majd táblázatos formában összegyűjtve is bemutatja azokat az elmulasztott átváltási műveleteket, amelyek szövegszinten idegenszerűséget okozhatnak. A továbbiakban a diskurzusjelölő elemek használatát vizsgálja a fordításban egy olyan lexikai elemző program segítségével, amely alkalmas különböző szövegek lexikai állományának egybevetésére; és megállapítja, hogy a magyar nyelvű diskurzusjelölő elemek nagy száma a fordításban közelebb hozza a szöveg stílusát a magyar olvasóhoz. A másik vizsgált művelet a szemantikai dústítás, amely szintén arra szolgál, hogy a fordító a célnyelvi szöveg szokásos nyelvhasználatához tegye hasonlatossá a fordítást: „a fordító a szótári ekvivalens helyett gazdagabb jelentésű fordítási ekvivalenst alkalmaz, melyhez a saját fordítói tapasztalataiból és a magyar irodalmi, valamint fordítás-irodalmi tradícióból meríti az ihletet” (i.m. 94).

Az Empirikus kutatások a fordító láthatatlanságáról című tanulmány a fordító láthatatlanságát vizsgálja három területen: a műfordításban, a szakfordításban és a fordítástudományban. Klaudy különbséget tesz abban, hogy mit is jelent a fordító láthatatlansága e három területen (i.m. 96):

- A műfordításban a fordító láthatatlansága nem azt jelenti, hogy nem tudjuk a nevét, hiszen a neve fel van tüntetve a szövegben. [...] Ilyenkor a láthatatlanság azt jelenti, hogy a célnyelvi szövegen nem látszik, hogy fordítás, az olvasó úgy tudja olvasni, mintha eredeti szöveget olvasna.

- A szakfordításban „először is a fordító neve általában nincs is feltüntetve a fordításon, másodsor a gördülékenység, a transzparencia itt nem választás kérdése, mint a műfordításban, itt a fordításnak valóban olyannak kell lennie, mint a tiszta ablaküvegnek, semmiképpen nem vonhatja magára a figyelmet”.
- A fordítástudomány megjelenése a 20. század második felében csak erősítette a fordítók láthatatlanságát. Mivel a fordítástudomány (Translation Studies), akárcsak minden más tudomány, az általánosításra törekszik. Minél több nyelv, minél több nyelvpár, minél több szöveg, minél több szövegtípus alapján igyekszik fordítási törvényszerűségeket levonni, szükségképpen nem foglalkozik az egyéni fordítói megoldásokkal vagy a fordítók személyével.

Ezek után beszámol néhány olyan empirikus kutatási eredményről, amely szociológiai szempontból vizsgálta a fordítók társadalmi presztízsét.

A Terminusok és reáliák az európai uniós kommunikációban című tanulmányban (társszerző: Gulyás Róbert) először a terminus és a reália definícióját kísérlik meg a szerzők, táblázatban is megadva a jellemzőiket; majd európai uniós kontextusban és példák alapján vizsgálják ezeket, és úgy találják, hogy az európai uniós nyelvhasználatban a reáliák és a terminusok jellegzetességei is megváltoznak. A tanulmány második részében a két szerző beszélget a terminusokról és reáliákról, majd arra a megállapításra jutnak, hogy a valódi probléma az alapfogalmak jelentésváltozása, és hogy „a köznyelvi kifejezések, terminusok és reáliák elhatárolásának az Európai Unió kapcsán felvetődött új keletű problémája nem nyelvi, hanem történelmi és szociológiai kérdés, az Európai Unió lehetséges párhuzamos definícióinak sokféleségéből és volatilitásából ered” (i.m. 107).

A Frazeologizmusok a szótárban és a fordításban – a fordítói kreativitásról című tanulmány (társszerző: Kovács Marietta) első részében a szerzők szépirodalmi szövegek alapján tekintik át a frazeologizmusok fordítására jellemző műveleteket, a dolgozat második részében pedig európai uniós szövegek alapján. Megállapítják, hogy az általuk vizsgált szövegfordítások esetében az irodalmi szövegek fordítását a kreativitás jellemzi, míg az európai uniós szövegekben ezzel ellenkező tendenciát lehet kimutatni: a frazémák fordítását éppen a kreativitás hiánya jellemzi.

A célnyelvi norma változásának nyomon követése egy Agatha Christie-regény újrafordításának elemzésével című tanulmányban a célnyelvi norma érvényesülését vizsgálta a szerző Agatha Christie *The Secret Enemy* (A titkos ellenfél) című regényének első fordításában (dr. Zeyk Adéle bárónő 1930) és újrafordításában (Neményi Róza 2012), úgy, hogy megpróbálta megtalálni azokat a helyeket a szövegben, amelyek érzékenyek a célnyelvi fordítási norma változására. Klaudy a következő jelenségeket mutatja be: tegezés/magázás, az ételek és italok neve, az étkezések ideje, toponimák és intézménynevek megfeleltetése, elavult jelenségek, elavult szólásmondások, továbbá vizsgálta még a magyarázó tagmondatok betoldását a szövegbe.

A Dr. Zeyk Adéle Agatha Christie fordítója című tanulmányban Agatha Christie első magyar fordítója élettörténetének járt utána. A fordítástudomány sokáig nem tartotta fontosnak a fordító személyét, ehelyett magával a művel foglal-

koztak. De a 21. század elején a fordítást egyre inkább a nyelvek és kultúrák közötti információcsereként kezdték felfogni, és ezzel a fordító személye is egyre inkább előtérbe került, így magyar műfordítók életművének feldolgozása is beke-reült témaként a fordítástudomány területei közé.

Az eredeti magyar szakszöveg vs. fordított magyar szakszöveg című tanulmány először a fordított célnyelvi szöveg és az eredeti célnyelvi szöveg egybevetésének történetét és módszereit ismerteti; majd a saját maga által, fordítástudományi szövegekből összeállított minikorpuszon (méretük több mint 50 ezer szöveg-szó) végzett vizsgálatokat mutatja be, konkrétan azt, hogy mely helyeken érhető tetten a fordított korpuszban az idegenszerűség számszerűleg is kimutatható formában. Ez a téma azért is érdekes, mert az eredeti magyar szöveg és a fordított magyar szöveg jellemzőinek vizsgálata, összehasonlítása Klaudy egyik legrégebb óta művelt kutatási területe (Klaudy 1987).

A *III. Az aszimmetria hipotézis* című fejezet négy tanulmányból áll. Az első, *A nyelvi és kulturális aszimmetria hatása a fordításra* című írásban Klaudy az aszimmetria hipotézis fogalmát fejleszti tovább és kapcsolja össze a honosítás/idegenítés fogalompárral olyan nyelvpárok esetében, ahol az egyik sok beszélővel rendelkező nyelv (angol, orosz), a másik pedig közepesen elterjedt nyelv (magyar, finn). A nyelvi és művelti aszimmetria mellett a kulturális aszimmetria kérdésére is kiterjeszti a vizsgálatot. Ebben az írásban az aszimmetria hipotézist így mutatja be:

Az aszimmetria hipotézis feltételezi, hogy az explicitáció és az implicitáció nem szimmetrikus műveletek, és a fordítók, ha van lehetőségük, előnyben részesítik az explicitációval járó műveleteket (konkretizálás, felbontás, betoldás és felemelés stb.) az implicitációval járó műveletekkel szemben (általánosítás, összevonás, kihagyás és lesüllyesztés stb.). (i.m. 150)

A kulturális átváltási műveletekről végezetül Klaudy azt állapítja meg, hogy a honosítás és idegenítés nem szimmetrikus műveletek; a honosító fordítás tartható a fordítás prototipikus formájának, míg az idegenítő fordítás inkább kivételnek számít; és hogy az aszimmetria hipotézis kiterjeszthető a kulturális szintre is.

Az *Újabb kutatások az aszimmetria hipotézis bizonyítására* című tanulmányban az aszimmetria hipotézis lényegéeként azt jelöli meg, hogy „aszimmetrikus viszonyt feltételezünk az explicitációs és implicitációs műveletek között” (i.m.159), és kifejti, hogy mind az explicitációt, mind az implicitációt gyűjtőfogalomnak tartja, és hogy ezek több ellentétes műveletpárt foglalnak magukba: „kihagyás vs. betoldás, felemelés vs. lesüllyesztés, konkretizálás vs. generalizálás” (i.m. 159). A tanulmányban a továbbiakban részletesen ismerteti azokat a kutatásokat, amelyek valamilyen módon reflektálnak a saját, aszimmetria hipotézissel kapcsolatban végzett kutatásaira, és megerősítik vagy cáfolják az aszimmetria hipotézist.

A *Nyelvi és kulturális aszimmetria a reáliák fordításában* című írásban Klaudy így határozza meg a reáliákat: „valamely kultúrára sajátosan jellemző jeltárgy vagy fogalom és annak elnevezése, amelynek a másik kultúrában nincs megfele-

lője, vagy más a konnotációja” (i.m. 164), majd a honosítás és idegenítés stratégiáit mutatja be a szakirodalomra támaszkodva. Konkrét elemzésében Móricz Zsigmond *Rokonok* című regényének angol fordításában (*Relations*, fordította Bernard Adams 1997) vizsgálja a honosítás és idegenítés stratégiáit a reáliák fordításában (pl. archaizmusok, mértékegységek, latinizmusok, forrásnyelvi reáliák, megszólítások, közigazgatási reáliák, pénznemek).

Az aszimmetria hipotézis kiterjesztése a honosítás/idegenítés dichotómiára című tanulmányban Klaudy a kulturális aszimmetria kétféle megközelítését veti fel: statikus megközelítés (lista készítése a kulturális különbségekről, pl. reáliák, szokások, hiedelmek, rítusok, tabuk különbségeinek, meglétének vagy hiányának a felsorolása), illetve dinamikus megközelítés (mit tesznek a nyelvhasználók, köztük a fordítók és tolmácsok, hogy leküzdjék a kulturális különbségekből fakadó kommunikációs nehézségeket). Az aszimmetria hipotézist többféle módszerrel lehet vizsgálni, ezek egyike az „álvisszafordítás”, amelyet Klaudy úgy értelmez, hogy az tulajdonképpen „kulturális visszafordítás, amikor a fordító olyan lingvakultúrára fordít, amelyet jobban ismer, mint az eredeti szöveg szerzője” (i.m. 173). A szerző által vizsgált mű az angol Diane Pearson *Csardas* című műve (Macmillan, London, 1975), magyar fordítása *Csárdás* címmel jelent meg 2011-ben (fordítója Miskolczy Edit). Az elemzés összegzésekor a szerző megállapítja, hogy a fordításban nem talált implicitációt, nincsenek általánosítások, összevonások, kihagyások; viszont a fordító a kulturális explicitáció összes formáját alkalmazza (konkretizálás, felbontás, betoldás), ezek pedig a honosító fordítás eszközei.

A IV. Fordító- és tolmácsképzés történetéből című fejezet négy tanulmányt tartalmaz, ezek mindegyike a fordítástörténet része. Az első írás, *A Ménesi úttól az Amerikai úton át a Múzeum körülig. A Fordító- és Tolmácsképző Tanszék 40 éves története* című tanulmányban Klaudy Kinga az ELTE-n folyó fordító- és tolmácsképzés történetét írta meg az 1973-as indulásától kezdve. Időrendben halad, a campus változó helyszíneire kövte a változásokat; bemutatja a képzés szerkezetének változását, a nyelvek számának növekedését, az oktatásban közreműködő kollégákat, a szervezett konferenciákat és a megújuló képzéseket és együttműködő partnereket.

A Tízéves a Fordítástudományi Doktori Program és A Fordítástudományi Doktori Program tíz éve című tanulmányokban a magyar fordítástudományi kutatások létrejöttét mutatja be, majd a közvetlen előzményeket, mint a korábbi (pécsi) JPTE Bölcsészettudományi Karán létrehozott alkalmazott nyelvészeti doktori programot, melynek vezetője, Szépe György Klaudy Kingát kérte fel a fordítástudományi előadások megtartására, és ez egyben lehetőséget teremtett a fordítástudományi témájú PhD értekezések írására is. Maga a Fordítástudományi Doktori Program 2003-ban indult az ELTE BTK Nyelvtudományi Doktori Iskoláján belül Klaudy Kinga vezetésével. E két írásban a továbbiakban bemutatja a program kutatási területeit, a dolgozatok témáit („az alkalmazott nyelvtudományra jellemző hasznos, innovatív és interdiszciplináris témák, melyekre módszertanilag az empirikus kutatások túlsúlya jellemző”), valamint a képzés tematikáját. Név szerint felsorolja a fokozatot szerzett PhD hallgatókat, a témavezetőket és az oktatókat. A kötet beve-

zetőjében annival egészíti ki az információkat, hogy „a program már nem 10, hanem 16 éves, már nem 19, hanem 41 hallgatója szerzett fokozatot” (i.m. 11).

A társadalmi megrendelés szerepe a fordítástudomány fejlődésében: az OFFI és a fordítóképzés kapcsolatának kezdetei című tanulmány a Fordító- és Tolmácsképző Tanszék és az Országos Fordító- és Fordításhitelesítő Iroda fél évszázados kapcsolatának legfontosabb állomásait mutatja be. Közös konferenciaszervezések, közös vizsgáztatások, szakmai gyakorlatok, személyes szakmai és baráti kapcsolatok sora köti össze egymással a két intézményt, ezt tekintette át Klaudy Kinga az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda megalakulásának 150 éves évfordulója alkalmából.

Az *V. Függelék* fejezet három részből áll. Az első írás egy Klaudy Kingával 2009-ben készült interjút tartalmaz *A fordításkutatásról egyes szám első személyben* címmel, amelyben a nyelvészet tágabb kontextusában helyezte el a fordítástudományról vallott nézeteit. A második függelék *Klaudy Kinga publikációinak jegyzéke*, a harmadik függelék pedig *A Fordítástudományi Doktori Programban fokozatot szerzett hallgatók* nevét, témáit és témavezetőit tartalmazza.

A Tézisek a fordítástudományról. Új fordítástudományi tanulmányok címmel megjelent tanulmánykötet Klaudy Kinga utóbbi évtizedben született válogatott tanulmányait tartalmazza. A tanulmányokban minden esetben bemutatja a vizsgálatok kontextusát és szakirodalmi előzményeit, a vizsgálatok forrását és módszereit, majd a vizsgálatok részletes eredményei és az összefoglalás következnek. A kötetet egyaránt haszonnal forgathatják a fordítástudománnyal foglalkozó kutatók és azok a doktoranduszok, akik még az elején tartanak a kutatói pályájuknak, továbbá a fordításoktatásban részt vevő oktatók és hallgatók egyaránt, és nagyon hasznos lehet az általánosabb témájú nyelvi-nyelvészeti képzésben részt vevők számára is.

Klaudy Kinga a fordítástudományban nemzetközi szinten is jelentős eredményeket hozott létre, monográfiái és tanulmánykötetei a fordítástudomány legfontosabb kézikönyvei közé tartoznak. A Fordítástudományi Doktori Program vezetőjeként és professor emeritusként ma is aktívan tanít és témát vezet a doktori képzésben, rendszeresen publikál, konferenciákon ad elő; lelkesedésével, hatalmas tudásával és a fordítástudomány iránti elkötelezettségével pedig újabb és újabb fiatal kutatókat vonz a kutatás területére. Nagy számú tanítványa, követője közül sokan már maguk is vezető szerepet töltenek be a fordítástudományi kutatásokban és a fordító- és tolmácsképzésekben. *A Tézisek a fordítástudományról* címmel megjelent kötet mindannyiunknak hasznos olvasmány.

Irodalom

- Klaudy K. 1987. *Fordítás és aktuális tagolás*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
 Klaudy K. 1991. *Átváltási műveletek a fordításban*. Budapest: Külkereskedelmi Főiskola.
 Klaudy K. 1999. *Bevezetés a fordítás elméletébe*. Budapest: Scholastica.
 Klaudy K. 2007. *Nyelv és fordítás. Válogatott fordítástudományi tanulmányok*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.